

Mat-och
livsmedelsstrategi
för Gotland 2040

Den här strategin anger en färdriktning för utvecklingen inom mat och livsmedel på Gotland.

Det innebär att den är:

- Ett samhällskontrakt, där det offentliga och det privata tillsammans åtar sig att prioritera, utveckla och värna det gotländska livsmedelssystemet.
- Ett underlag för prioriteringar och beslut, som kan bidra till att resurser samordnas och riktas på ett sätt som förbättrar förutsättningarna för företag inom mat och livsmedel.
- En möjliggörare för samarbete mellan företag, utbildningsinstitutioner, offentlig sektor och andra relevanta aktörer.
- En utgångspunkt för gemensam kommunikation om Gotlands betydelse som livsmedelsregion, som stärker stoltheten kring vår mat och dryck.

Nationell och regional livsmedelsstrategi

Sveriges nationella livsmedelsstrategi (beslutad 2017) har som mål att bidra till en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. När strategin uppdaterades 2025 definierades tre fokusområden: ökad robusthet i livsmedelskedjan, exportfrämjande samt svensk kvalitet och gastronomi. För att omsätta den nationella strategin i praktisk handling behövs också regionala livsmedelsstrategier som tar hänsyn till lokala förutsättningar och möjligheter.

Den första gotländska mat- och livsmedelsstrategin togs fram 2016. I och med att den löpte ut 2025 inleddes en process med att ta fram en uppdaterad strategi. Detta arbete genomfördes under hösten 2025 och våren 2026 under ledning av Gotland Grönt Centrum, Länsstyrelsen i Gotlands län och Region Gotland. Processen har innefattat intervjuer med representanter från hela livsmedelssystemet, deltagande i befintliga företagarforum, kunskapssammanställningar, genomförande av konferensen Matforum Gotland 2040 samt workshoppar. Allmänhet, näringsliv och organisationer har också gett sina inspel till strategiarbetet i och med den remissversion som publicerades våren 2026.

Gotland som mat-ö

Gotland har en särställning som livsmedelsproducerande region i Sverige. Tack vare yrkesskickliga företagare och öns naturgivna förutsättningar producerar vi mat och dryck åt långt många fler än vår egen befolkning. Det gör Gotland till en viktig del av den nationella livsmedelsförsörjningen. Som en av öns största näringsgrenar har livsmedelssektorn en central betydelse för det gotländska samhället, där var tionde gotlänning är en del av matens väg från hav och jord till bord.

Det gotländska livsmedelssystemet kännetecknas av diversitet, stolthet och kvalitet. Här finns lantbruksföretag av varierande storlekar och inriktningar, liksom en bred flora av livsmedels- och dryckesförädlare, mathantverkare, restauranger och butiker. Till denna mångfald hör även traditionella gotländska raser och kultursorter, förankrade i öns historia. Entreprenörsanda, goda produktionsförutsättningar och en speciell ö-gemenskap bidrar till den höga kvalitet som präglar vår livsmedelsproduktion och som byggt ett av landets starkaste matvarumärken. Gotländska råvaror är numera ett givet inslag på Nobelfesten, och gotländska livsmedelsproducenter belönas återkommande med priser för sin höga kvalitet.

Trots sin strategiskt viktiga position som livsmedelsförsörjare står Gotland inför stora utmaningar. Gotländska livsmedelsproducenter missgynnas av ö-lägets höga logistik- och transportkostnader, vilket påverkar konkurrenskraft och lönsamhet i alla led. Ö-läget skapar också sårbarheter gällande el- och energiförsörjning. Utöver det blir klimat-, miljö- samt havs- och vattenrelaterade utmaningar allt mer påtagliga för både lantbrukare och yrkesfiskare, vilket ställer krav på **innovativ** anpassning och beredskap. Därtill befinner sig många företag under ekonomisk press, samtidigt som de behöver navigera ett komplext och krävande regelverk.

Det gotländska lantbruket är också till stor del beroende av importerade insatsvaror, vilket medför såväl kostnads- som försörjningsmässiga risker. Sammantaget gör detta det gotländska livsmedelssystemet sårbart och känsligt för störningar. Det påverkar inte bara gotlänningarna, det är en angelägenhet för alla som värnar Sveriges livsmedelsförsörjning.

Det finns följaktligen goda skäl att ta fram en ny mat- och livsmedelsstrategi för Gotland. För att den gotländska livsmedelsproduktionen ska synliggöras och prioriteras. För att andelen gotländsk mat ska öka på allas tallrikar. För att fler unga ska söka sig till de gröna näringarna på Gotland. För att visa att gotländsk mat spelar roll, oavsett om den serveras i en förskola i Burs, på ett middagsbord i Bagarmossen eller vid ett representationsmingel i Bryssel.

”

Välkon
 Gotland är en robust,
 livskraftig och välmående mat- ö

Vision

Gotland är en robust, livskraftig och välmående mat-ö.

Ett robust livsmedelssystem står starkt över tid. Det kännetecknas av lönsamma företag, fungerande ekosystem och en förmåga att anpassa sig till ändrade förutsättningar. Robusthet innebär också en ökad försörjningsförmåga med minskat beroende av importerade insatsvaror, och därmed en förmåga till fortsatt produktion i tid av krig eller kris. Att det är livskraftigt och välmående innebär att både företag och människor har möjligheter att utvecklas och må bra. Det bygger på rimliga förutsättningar för företagare, omsorg om djur och natur, och en livsmedelsproduktion som bidrar till trygg livsmedelsförsörjning och god hälsa.

Målbilder

Tre övergripande, jämbördiga målbilder har definierats, tillsammans med ett antal strategiska mål som på olika sätt bidrar till dessa. Målen verkar i symbios med varandra och pekar ut en riktning som tar Gotland närmare visionen, och som befäster ön som en nationellt strategisk viktig livsmedelsregion. I arbetet med att gå från ord till handling kommer handlingsplaner sammanställas och indikatorer utformas och följas upp.

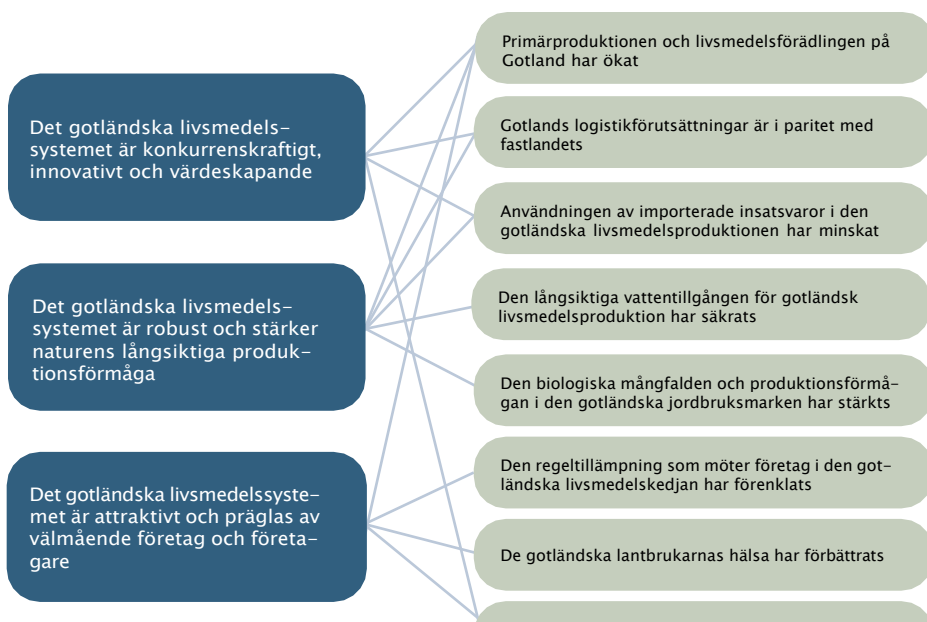
Övergripande målbilder

- Det gotländska livsmedelssystemet är konkurrenskraftigt, innovativt och värdeskapande
- Det gotländska livsmedelssystemet är robust och stärker naturens långsiktiga produktionsförmåga
- Det gotländska livsmedelssystemet är attraktivt och präglas av välmående företag och företagare

Strategiska mål till 2040

- **Primärproduktionen och livsmedelsförädlingen på Gotland har ökat**
Målet omfattar volymökning i primärproduktionen (både lantbruk och fiskerinä-ring) och en ökad livsmedelsförädling på ön. En ökad förädling är avgörande för att behålla mer av värdet på Gotland. För att nå detta mål krävs lönsamma företag i alla led, ökade gotländska marknadsandelar såväl lokalt som nationellt, samt bibehållen jordbruksareal.
- **Gotlands logistikförutsättningar är i paritet med fastlandets**
Målet innefattar både transportkostnader, tillgänglighet och förutsägbarhet. Det handlar om att gotländska företag ska kunna planera sina leveranser med samma trygghet och till likvärdig kostnad som företag på fastlandet.
- **Användningen av importerade insatsvaror i den gotländska livsmedelsproduktionen har minskat relativt produktionsvolymen**
Målet innefattar både insatsvaror till både lantbruket och förädlingsindustrin (t.ex. drivmedel, mineralgödsel, utsäde, bekämpningsmedel och koldioxid). Med import avses här det som köps in till Gotland, oavsett om det köps in från övriga Sverige eller från utlandet.
- **Den långsiktiga vattentillgången för gotländsk livsmedelsproduktion har säkrats**
Målet omfattar både tillgång till vatten och hur vattnet långsiktigt kan förvaltas. Det handlar om klimatanpassningsåtgärder, såsom

- **Den biologiska mångfalden och produktionsförmågan i den gotländska jordbruksmarken har stärkts**
Såväl biologisk mångfald som jordhälsa är viktiga för jordbruksmarkens långsiktiga produktionsförmåga. Biologisk mångfald innefattar växter, djur och mikroorganismer i odlingslandskapet och havet och jordhälsa avser exempelvis aspekter som kolinlagring och jordstruktur. Val av grödor, växtföljd och odlingsmetoder spelar stor roll för att stärka dessa.
- **Den regeltillämpning som möter företag i den gotländska livsmedelskedjan har förenklats**
Målethandlar om att förenkla för gotländska lantbrukare, yrkesfiskare och livsmedelsförädlare. Detta omfattar hela myndighetsutövandet, från handläggningstid till samordning och tydlighet i krav och besked.
- **De gotländska lantbrukarnas hälsa har förbättrats**
Målet handlar om att stärka lantbrukares välmående och arbetsmiljö. God fysisk och psykisk hälsa är en förutsättning för ett långsiktigt hållbart företagande och för branschens attraktivitet.
- **Tillgången till kompetens i hela det gotländska livsmedelssystemet har stärkts**
Målet innefattar både föryngring inom lantbruket och fiskerinäringen och att göra näringarna mer attraktiva. Här ingår också tillgång till rådgivning, grundutbildning och fortbildning samt samverkan med forskning och utveckling.

Tillgången till kompetens i
hela det gotländska
livsmedelssystemet har
stärkts

”
Gotland jär a stark,
härdu u välmånes
mat-åi

Mat- och
livsmedelsstrategi
för Gotland 2040

